

люючи в собі кадрові, матеріальні і методичні ресурси, може й, очевидно, повинна виступати як деякий центр соціокультурного поля, що фокусує позитивні соціальні впливи на студента, захищає його від антисоціальних і антигуманних дій, підтримує психологічно, сприяючи гармонійному розвитку і самовихованню, та впроваджує механізми державного управління виховним процесом.

Список використаних джерел:

1. Єрмаков І. Г. Виховання життєдіяльності: моделі виховних систем / Єрмаков І. Г. – Х. : Основа, 2006. – 224 с.
2. Кириченко В. І. Виховний простір: сутність і технологія створення / В. І. Кириченко, Г. Г. Ковганич // Постметодика. – 2009. – № 2 (86). – С. 7–15.
3. Метаморфозы воспитания / под общ. ред. В. И. Астаховой. – Х. : Изд-во НУА, 2004. – 276 с.
4. Основні орієнтири виховання учнів 1–12 класів загальноосвітніх навчальних закладів України : програма / за ред. І. Бега. – К., 2007.
5. Приходченко К. Роль освітньо-виховного середовища у формуванні компетентісно орієнтованої особистості учнів / К. І. Приходченко // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки. – 2007. – Вип. 44. – С. 313–321.
6. Соколова Е. Гуманистические воспитательные системы вчера и сегодня (в описаниях авторов и исследователей) / Соколова Е. ; под ред. Н. Селивановой. – М. : Пед. об-во России, 1998. – 336 с.
7. Сорока Г. В. Сучасні виховні системи і технології / Сорока Г. І. – Х. : Основа, 2003.

УДК 502.13(438)

Jakub Gołoś, mgr inż. Wyższa Szkoła
Stosunków Międzynarodowych i Komunikacji
Społecznej w Chełmie
Ivan Parubchak, PhD in Public Zarządzanie,
szef Zarządzania i Administracji Publicznej
L'nazistowskiej-plan medyty Uniwersytet
Weterynaryjnej i Biotechnologii HN im. SZ Gzhytsky

ZARZĄDZANIE EKOLOGIĄ W WYMIARZE EUROREGIONALNYM: DOŚWIADCZENIA EUROREGIONU NYSA

Przedmiotowy artykuł obejmuje prezentacje międzynarodowych instytucji zajmujących się współpracą transgraniczną ze szczególnym uwzględnieniem sfery ekologicznej.

Na przykładzie Euroregionu Nysa autor ukazuje relacje międzynarodowe w zakresie podejmowania decyzji zmierzających do poprawy ekologii. Dane statystyczne zawarte w tym artykule jednoznacznie wskazują, że głównym determinantem zmian jakościowych

© **Jakub Gołoś, Ivan Parubchak, 2017**

Механізми державного управління

jest właściwy system polityczny, chęć współpracy międzynarodowej oraz świadomość korzyści płynących z tych zmian. Liczne tabele, wykresy i rysunki ukazują progres w ekorozwoju.

Słowa klucze: *Euroregiony; ekologia; polityka; zarządzanie ekologią; ochrona środowiska.*

Rozgląнуто міжнародні установи, що займаються питаннями транскордонного співробітництва, зокрема в екологічній сфері. Показано міжнародні відносини, спрямовані на поліпшення екології. Статистичні дані в цій статті свідчать, що основним фактором, який визначає якісні зміни є правильно визначена політична система, прагнення до міжнародного співробітництва та розширення обізнаності щодо цих змін. Таблиці, діаграми і графіки засвідчують прогрес у галузі сталого розвитку.

Ключові слова: *єврорегіони; екологія; політика; управління екологією; охорона навколишнього середовища.*

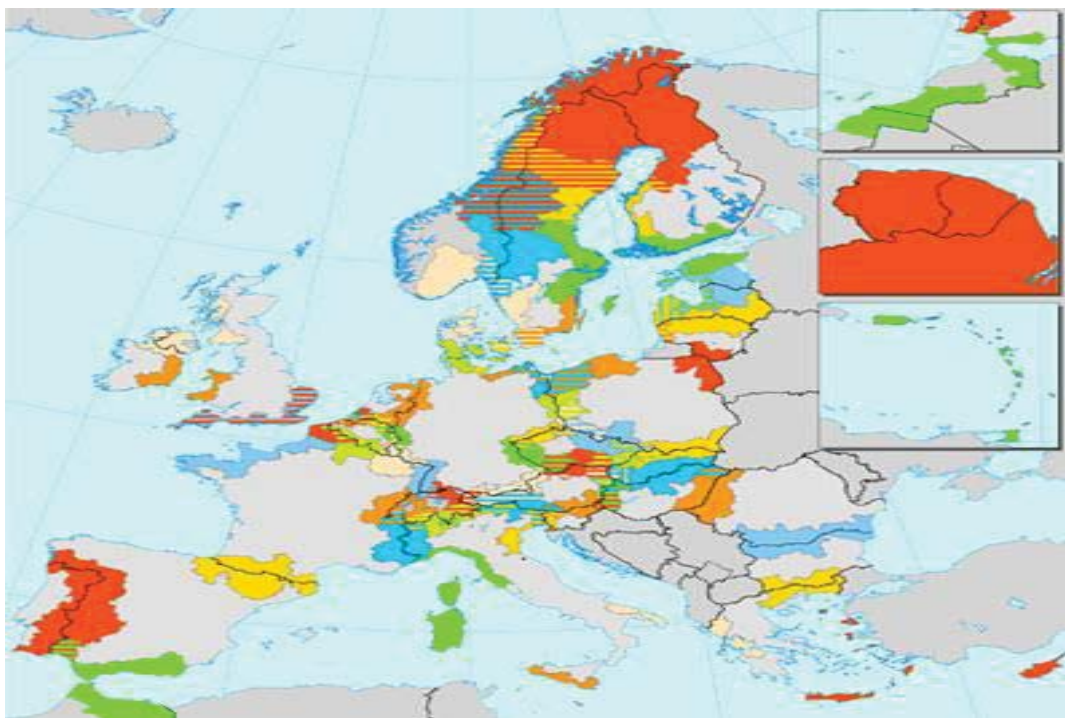
This article includes presentations of international institutions dealing with cross-border cooperation with particular emphasis on the ecological sphere. On the example of Euroregions Neisse the author shows the international relations in the sphere of decision making aimed to improving ecology. Statistical data included in this article clearly indicate that the main determinant of qualitative change is the proper political system, willingness for international cooperation and awareness of the benefits of these changes. Numerous tables, charts and drawings show progress in eco-development.

Key words: *Euroregions; ecology; politics; ecology management; environmental protection.*

Wstęp. U progu XXI wieku ochrona środowiska staje się ważnym graczem politycznym kreującym przestrzeń gospodarczą i społeczną. Zwiększenie świadomości ekologicznej wywiera nacisk na władze rządzące, które muszą się przyporządkować nie tylko przyszłym wyborcom, ale również instytucjom międzynarodowym. Działania państwa w przedmiotowej sprawie są odczuwalne nie tylko na jego terytorium ale również wywiera silną presję na państwa ościenne. Pojawia się więc słuszna teza, że taniej jest zapobiegać u źródeł niż drogo neutralizować zaistniałe negatywne zjawisko. Niestety, pojawia się podstawowy problem – zarządzanie środowiskiem w sferze krajowej niekiedy koliduje z zarządzaniem środowiskiem w sferze międzynarodowej a wynika to z braku często z braku koordynacji. Antidotum jest jedno – międzynarodowa współpraca zdefiniowana w idei euroregionów.

Idea euroregionów. Idea współpracy lokalnych i regionalnych społeczności wykraczających poza granice państwa zrodziła się w Europie Zachodniej w latach pięćdziesiątych XX wieku, a ich pionierami były regiony graniczne państw norwesko-szwedzko-fińskich, holendersko-niemieckich oraz niemiecko-francuskich. Hiszpania, Portugalia i Grecja rozpoczęła współpracę dopiero w latach 80-tych. Stworzenie współpracy międzyregionalnej przyczyniło się do przemian politycznych i rozwoju demokracji, który również objął państwa Europy Środkowo-Wschodniej po 1989 roku [1].

Міжнародова і міжрегіональна співпраця трансгранична stanowi istotny element rozwojowy. Jej zasadniczym celem jest zniesienie wszelkich barier uniemożliwiających współpracę zapewniając swobodny przepływ doświadczeń, które to wspierają działania zmierzające do podniesienia jakości instytucji samorządowych, rozwoju turystyki, rozbudowy infrastruktury po obu stronach granicy, rozwoju kulturowego i edukacyjnego. Takie działania dają nie tylko obopólną korzyść w rozwoju gospodarczym ale również przez wymianę doświadczeń dają poprawiając sferę ekologii w obszarach przygranicznych. Szczególną formą takiej współpracy jest współpraca euroregionalna [2].

Rys. 1. Regiony współpracy transgranicznej Europy

Źródło: *ESPON*; <http://espon-terrevi.t33.it/etc-programmes> (dostęp: 01.05.2017).

Współpraca transgraniczna nabiera cech współpracy euroregionalnej z chwilą powołania stałych, instytucjonalnych form współdziałania tj. stowarzyszenia (związki celne), rad, sekretariatów, grup roboczych, komitetów zarządzających. Z powyższego euroregion) posiada charakter oficjalny, w przeciwieństwie do innych określeń (współpraca transgraniczna czy region graniczny), występujący w oficjalnych dokumentach Unii Europejskiej i w większości umów międzynarodowych odnoszących się do regionów prowadzących współpracę ponadgraniczną [3]. Rozwój euroregionu zależy w dużej mierze od formalno-prawnych możliwości regionu przygranicznego, które następnie definiują inicjatywy przekraczające granice państwa.

Міжнародове уварункованя правне. Współpracę euroregionalną stanowią prawne uwarunkowania umów bilateralnych i wielostronnych (międzynarodowych), w których jedną z najważniejszych zasad jest nawiązanie i rozwój różnych form współpracy. Wśród konwencji i umów międzynarodowych, stanowiących podstawę dla określenia ram współpracy transgranicznej, należy wymienić:

1. Europejska Konwencja Ramowa o Współpracy transgranicznej między Wspólnotami i Władzami Terytorialnymi (Konwencja Madrycka) [4], sporządzona w Madrycie 21 maja 1980 roku, ratyfikowana przez Polskę 1993 roku. Konwencja stanowi podstawowy akt prawny, o charakterze politycznym, Rady Europejskiej. Określa prawne ramy i wzorce odnoszące się głównie do współpracy międzynarodowej na szczeblach regionalnych i lokalnych. Celem konwencji jest rozwiązanie wszelkich problemów natury prawnej, administracyjnej oraz technicznej przez zastosowanie dwóch zasad: wymiany i koordynacji kierunków działania oraz zawieranie współpracy przez uregulowania prawne [5]. Ponadto Konwencja Madrycka obejmuje zagadnienia współpracy transgranicznej przez łagodzenie i likwidacji negatywnych uprzedzeń i stereotypów występujących na terenach przygranicznych peryferyjnego położenia obszarów przygranicznych po obu stronach granicy [6].

2. Europejska Karta Samorządu Lokalnego [7], uchwalona 15 października 1985 roku w Strasburgu, a ratyfikowana przez Polskę w 1993 roku. Pozwala jednostkom terytorialnym ogólne kompetencje do współpracy transgranicznej, co daje lokalnej społeczności prawo do zrzeszania się z innymi społecznościami lokalnymi w celu współpracy do realizacji poszczególnych zadań. Jest to w zasadzie umowa międzynarodowa, wiążąca państwa, które ją podpisały i ratyfikowały. Zawiera precyzyjne postanowienia dotyczące koncepcji i kompetencji samorządów lokalnych [3].

3. Europejska Karta Regionów Granicznych i Transgranicznych (do 1995 roku nosiła nazwę Europejska Karta Regionów Przygranicznych), uchwalona dnia 20 listopada 1991 roku przez Stowarzyszenie Europejskich Regionów Granicznych. Karta nie jest międzynarodowym aktem prawnym i nie ma mocy obowiązującej. Jest to deklaracja, swojego rodzaju kodeksu, który precyzuje zamierzenia i cele uwzględniając rozwój rejonów granicznych i transgranicznych, poświęcając szczególną uwagę rozwojowi ekonomicznemu, regionalnemu, ochronie środowiska, współpracy kulturowej, zagospodarowaniu przestrzennego i przygranicznego ruchu osobowego [8].

4. Europejska Karta Samorządu Regionalnego [9] jest to dokument obowiązujący na poziomie regionu. Została przyjęta w 1997 roku przez Kongres Władz Lokalnych i Regionalnych Europy.

Wymienione dokumenty powyżej stanowią podstawy prawne na obszarze całej Europy. Najistotniejsze dla tworzenia ram prawnych jest Konwencja Madrycka oraz Europejska Karta Samorządu Terytorialnego. Polskie uwarunkowania prawne. Każde Państwo posiada jednak swoje własne uregulowania przez poszerzone traktaty, deklaracje czy umowy międzynarodowe. Kwestie współpracy Polski z krajami pogranicznymi są umocowana prawnie a główną przesłanką jest zachowanie przyjaznych stosunków i dobrosąsiedzkiej współpracy transgranicznej (tab. 1).

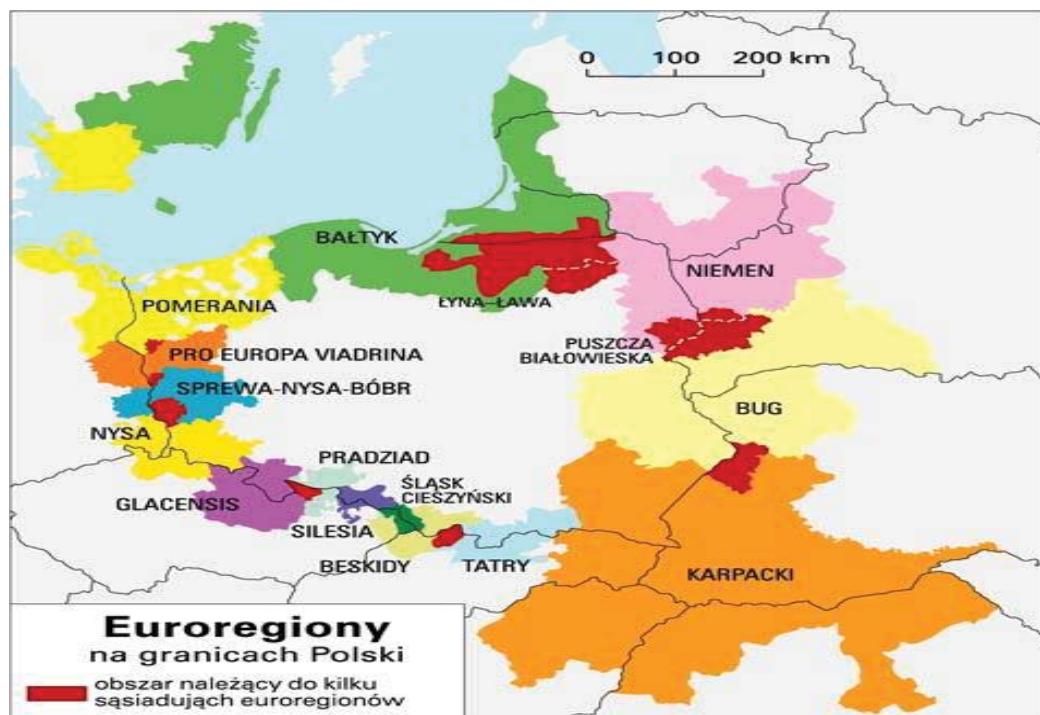
**Wybrane akty prawne dotyczące współpracy transgranicznej
w zależności od granicy**

Granica	Rodzaj porozumienia
Północna	<ul style="list-style-type: none"> – Deklaracja o dobrym sąsiedztwie, wzajemnym zrozumieniu i współpracy między Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską z 10 października 1991 roku. – Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską o przyjaznej i dobrosąsiedzkiej współpracy z 22 maja 1992 roku. – Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o współpracy transgranicznej, sporządzona w Warszawie 2 października 1992 roku
Południowa	<ul style="list-style-type: none"> – Traktat między Rzeczpospolitą Polską a CSFR o dobrym sąsiedztwie, solidarności i przyjaznej współpracy z 6 października 1991 roku. – Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o współpracy transgranicznej, sporządzone w Warszawie 18 sierpnia 1994 roku. – Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Czeskiej o współpracy transgranicznej, sporządzone w Warszawie 8 września 1994 roku
Wschodnia	<ul style="list-style-type: none"> – Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Litewskiej o współpracy transgranicznej, sporządzona w Wilnie 16 września 1995 roku. – Statut Polsko-Ukraińskiej Rady Koordynacyjnej do spraw Współpracy Międzyregionalnej, sporządzony w Zamościu 26 stycznia 1996 roku. – Statut Polsko-Białoruskiej Międzyrządowej Komisji Koordynacyjnej do spraw Współpracy Transgranicznej, sporządzony w Grodnie 19 kwietnia 1996 roku. – Statut Polsko-Litewskiej Komisji Międzyrządowej do spraw Współpracy Transgranicznej, sporządzony w Wigrach 22 czerwca 1996 roku
Zachodnia	<ul style="list-style-type: none"> – Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o potwierdzeniu istniejącej między nimi granicy z 14 listopada 1990 roku. – Porozumienie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o współpracy regionalnej i przygranicznej. – Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o współpracy w dziedzinie gospodarki wodnej na wodach granicznych 19 maja 1992 roku. – Umowa między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o ułatwieniach w odprawie granicznej oraz umowa między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o współpracy i wzajemnej pomocy administracji celnych z 29 lipca 1992 roku

Źródło: J. Gwizdała, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 855 Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenie nr 74, t. 2, Euroregiony jako forma współpracy transgranicznej w Europie; 2015.

Механізми державного управління

Euroregiony w Polsce. Pierwszy euroregion w Polsce został utworzony w 1991 roku, w południowo zachodniej części kraju. Możliwość utworzenia transgranicznej współpracy wynikał w dużej mierze ze zmiany ustroju Polski po 1989 roku dzięki czemu były możliwe zmiany w obowiązującym prawie. Obecnie funkcjonuje 16 Euroregionów, którymi objęte są w większości przygraniczne tereny Rzeczypospolitej co prezentuje poniższa mapa i tabele.

Rys. 2. Euroregiony w Polsce

Źródło: *Euroregion Silesia*, <http://www.euroregion-silesia.pl/index>, *euroregiony-w-polsce,1.html* (dostęp: 02.05.2017).

Euroregiony w Polsce rozwijały się z biegiem czasu a zapoczątkowało to utworzenie euroregionu Nysa w 1991 roku.

Historia powstania Euroregionu Nysa. W swoim artykule chciałbym skupić się na pierwszym, pionierskim euroregionie Nysa, który jest interesujący nie tylko ze względu utworzenia pierwszej takiej formy współpracy ale przede wszystkim ze względu na nowatorskie rozwinięte działania w zakresie zarządzania środowiskiem naturalnym. Pierwsze pomysły o stworzeniu na polsko-czesko-niemieckim pograniczu formy współpracy pojawiły się w końcu 1990 roku. Problem z utworzeniem współpracy transgranicznej wynikał z taktycznego przeznaczenia regionów w ubiegłych latach. Stanowiły one zbrojnie strzeżone kordony po obu stronach granicy.

Euroregiony w Polsce

Lp	Nazwa regionu	Data utworzenia	Obszar po stronie Polskiej	Obszar zagraniczny
1	Nysa	21.12.1991	woj. dolnośląskie	Niemcy, Czechy
2	Sprawa-Nysa-Bóbr	02.06.1993	woj. lubuskie	Niemcy
3	Karpacki	14.02.1993	woj. podkarpackie	Słowacja, Ukraina, Węgry, Rumunia
4	Pro Europa Viadrina	21.12.1993	woj. lubuskie	Niemcy
5	Tatry	26.08.1994	woj. małopolskie	Słowacja
6	Pomerania	15.12.1995	woj. zachodniopomorskie	Niemcy, Szwecja
7	Bug	29.09.1995	woj. lubuskie	Ukraina, Białoruś
8	Glacensis	05.12.1996	woj. dolnośląskie	Czechy
9	Pradziad	02.07.1997	woj. opolskie	Czechy
10	Niemen	06.06.1997	woj. warmińsko-mazurskie, podlaskie	Litwa, Białoruś, Rosja
11	Bałtyk	22.02.1998	woj. pomorskie, warmińsko-mazurskie	Rosja, Litwa, Szwecja, Dania
12	Śląsk Cieszyński	22.04.1998	woj. śląskie	Czechy
13	Silesia	22.09.1998	woj. śląskie, opolskie	Czechy
14	Beskidy	09.06.2000	woj. śląskie, małopolskie	Czechy, Słowacja
15	Puszcza Białowieska	25.05.2002	woj. podlaskie	Białoruś
16	Łyna-Ława	04.09.2003	woj. warmińsko-mazurskie	Rosja

Opracowanie własne na podstawie: *Uniwersytet Rzeszowski*, <https://www.ur.edu.pl/file/21658/14.pd> (dostęp: 02.05.2017).

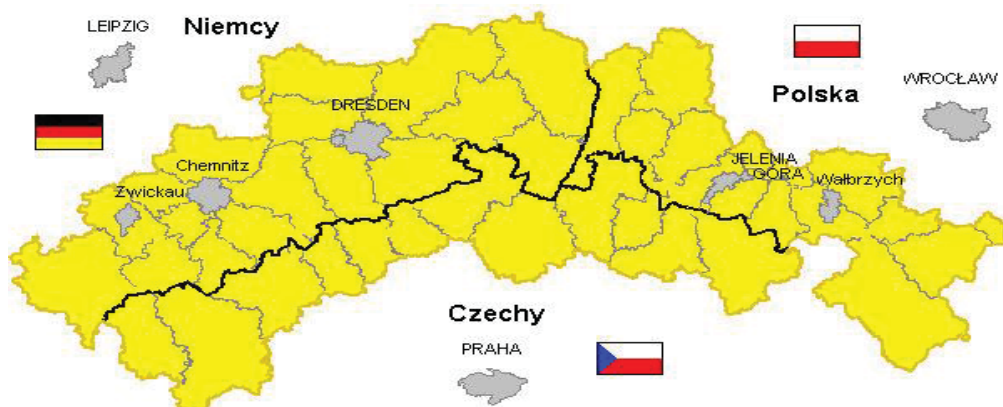
Historia powstania Euroregionu Nysa. W swoim artykule chciałbym skupić się na pierwszym, pionierskim euroregionie Nysa, który jest interesujący nie tylko ze względu utworzenia pierwszej takiej formy współpracy ale przede wszystkim ze względu na nowatorskie rozwinięte działania w zakresie zarządzania środowiskiem naturalnym. Pierwsze pomysły o stworzeniu na polsko-czesko-niemieckim pograniczu formy współpracy pojawiły się w końcu 1990 roku. Problem z utworzeniem współpracy transgranicznej wynikał z taktycznego przeznaczenia regionów w ubiegłych latach. Stanowiły one zbrojnie strzeżone kordony po obu stronach granicy.

Zmieniło to się po przejściu z komunistycznego fasadowego prawa na demokratyczny wymiar współpracy. W bardzo krótkim czasie na styku granic zamiast

żołnierzy można było spotkać turystów oblegających nowo powstałe kompleksy hotelowe. Jednak priorytetową sprawą stała się ekologia, dotychczas zaniedbana i zagrożona ekologicznie na skale globalną, a która stała się przyczynkiem do zainicjowania wielostronnej współpracy. Na granicy Polski, Czech i Niemiec *kwaśne deszcze* spowodowały największą klęskę ekologiczną w Europie. Zniszczenie ekosystemów w Górach Izerskich i Karkonoszach spowodowane przez spalanie zasiarczonego węgla brunatnego w 12 wielkich elektrociepłowniach czeskich, niemieckich a ten obszar z Turowem został nazwany “Czarnym Trójkątem”.

Zniszczenia, które dosięgły tereny pograniczne daleko wykraczały poza kompetencje gmin czy państwowej administracji na poziomie regionu. Konsekwencją była konferencja “Dreiländereck” w Żytawie (Zittau) zorganizowana przez trzech prezydentów: Havla, von Weizsäckera i Wałęsę w dniach 23–25 maja 1991 roku. Wzięło w niej udział blisko 400 osób reprezentujące różne grupy z Polski, Niemiec i Czech. Efektem było uchwalenie wspólnego memorandum, w którym po raz pierwszy zatwierdzono euroregion. Oficjalnie euroregion został uruchomiony 8 listopada 1991 roku w ratuszu jeleniogórskim. 21 Grudnia 1991 roku odbyło się pierwsze inauguracyjne posiedzenie Rady powołując formalnie Euroregion Nisse-Nisa-Nysa [10].

Zarządzanie środowiskiem Euroregionu Nysa. Ze względu na ogrom zniszczeń wywołanych w latach 80-tych XX wieku należało podjąć odpowiednie kroki w zarządzaniu terenami przygranicznymi. Pierwszym istotnym krokiem było ograniczenie wydobycia węgla brunatnego w niemieckich Łużycach oraz modernizacja elektrociepłowni w Turowie. Wychodząc na przeciw oczekiwaniom zmodernizowano również zakłady produkcyjne, ale również ograniczono ich liczbę. Dane statystyczne z GUS-u oddziału Jelenia Góra potwierdzają zmniejszenie emisji zanieczyszczeń takich jak dwutlenek węgla, tlenków azotu ale przede wszystkim dwutlenku siarki, który głównie przyczynił się do zdegradowania lasów Izerskich.

Rys. 3. Mapa czarnego trójkąta

Źródło: http://klimat.czn.uj.edu.pl/enid/1__Zanieczyszczenia_powietrza/-_Obszary_zagro_one_1nw.html (dostęp: 01.05.2017).

Niestety dane te nie są kompletne ze względu na brak statystyk po stronie niemieckiej.

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa w 2012 r.

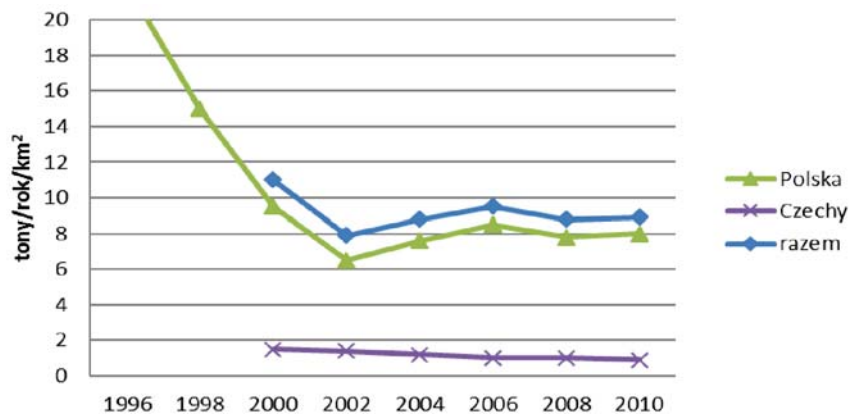
Stan w dniu 30 IX

Rys. 4. Mapa Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa (ERN)

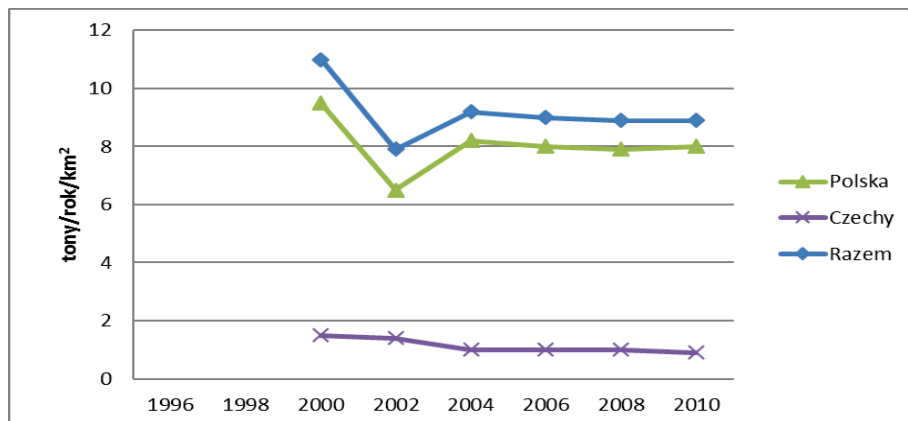
Źródło: Euroregion Nysa, <http://www.euroregion-nysa.eu/mapa> (dostęp: 01.05.2017).

Według powyższego wykresu dwutlenek siarki w czeskiej części ERN (Euroregion Nysa) stanowi ułamek całkowitego ładunku SO_2 . Można zauważyć nagły spadek SO_2 pod koniec lat 90-tych, gdzie na początku 96 roku wynosiło około 22 ton/rok/ km^2 . Wynikało to z wprowadzenia odsiarczaczy w Elektrowni Turów. Do roku 2010 oscyluje między 5,7 do 9,5 ton/rok/ km^2 po stronie Polskiej oraz po stronie Czeskiej w granicach 1 tony/rok/ km^2 . Podobnie wygląda emisja tlenu azotu gdzie zdecydowana większość zanieczyszczeń pochodzi ze strony Polskiej.

Wykres 1. Emisja dwutlenku siarki w euroregionie Nysa

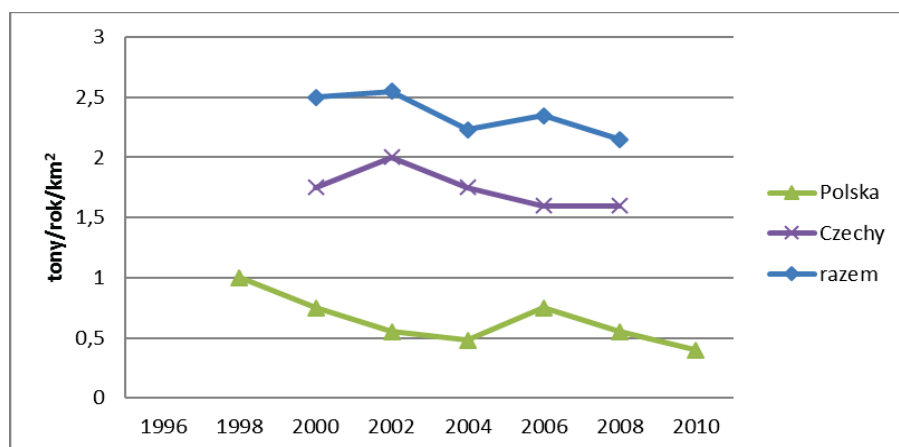
Źródło: <http://www.egtc-neisse-nisa-nysa.eu/pl/user/files/analiza.pdf> (dostęp: 01.05.2017) oraz Euroregion Neisse-Nisa-Nysa.

Wykres 2. Emisja tlenku azotu w Euroregionie Nysa

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *European Grouping of Territorial Cooperation*, <http://www.egtc-neisse-nisa-nysa.eu/pl/user/files/analiza.pdf> (dostęp: 01.05.2017) oraz *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa*, <http://www.euroregionnysa.pl/images/stories/111/strategia%20rozwoju%20euroregionu%20nysa%202014-2020%20pl21.Pdf> (dostęp: 01.05.2017).

Podobnie jak w przypadku tlenków siarki Czesi emitują niewielki procent zanieczyszczeń w przeciwieństwie do strony Polskiej. Brak wcześniejszych danych nie pozwala na adekwatną analizę zmniejszenia zanieczyszczeń przez rok 2000, jednak zauważalna jest tendencja spadkowa. Odwrotną sytuację można zaobserwować przy emisji dwutlenku węgla.

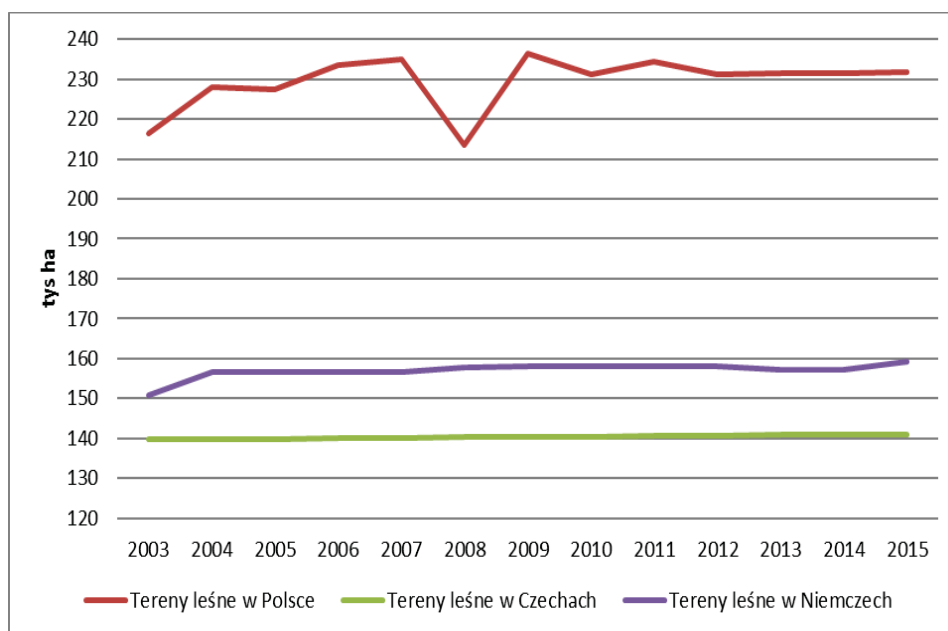

Wykres 3. Emisja dwutlenku węgla w Euroregionie Nysa

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *European Grouping of Territorial Cooperation*, <http://www.egtc-neisse-nisa-nysa.eu/pl/user/files/analiza.pdf> (dostęp: 01.05.2017) oraz *Euroregion Neisse-Nisa-Nysa*, <http://www.euroregionnysa.pl/images/stories/111/strategia%20rozwoju%20euroregionu%20nysa%202014-2020%20pl21.pdf> (dostęp: 01.05.2017).

Механізми державного управління

Po stronie Czech występuje większa emisja tego gazu. Jednak można zaobserwować tendencje spadkową na terenie całego ERN. Odpowiednie zarządzanie zmniejszyło zanieczyszczenia emitowanych do atmosfery oraz sprzyja poprawie kondycji lasów na terenie ERN. Dzięki współpracy transgranicznej udało się w znacznym stopniu usunąć skutki dużego zdegradowania lasów. W roku 2015 tereny leśne w ERN zajmowały 531 923 ha z czego 43 % powierzchni lasów znajduje się po stronie Polski. Tereny leśne po stronie Czeskiej stanowią ok 27 % natomiast po stronie niemieckiej ok. 30 %. Nasuwa się wniosek, iż zarządzanie w sektorze leśnictwa jest niewystarczające. Świadczy o tym niski trend w rozwijaniu tych terenów.

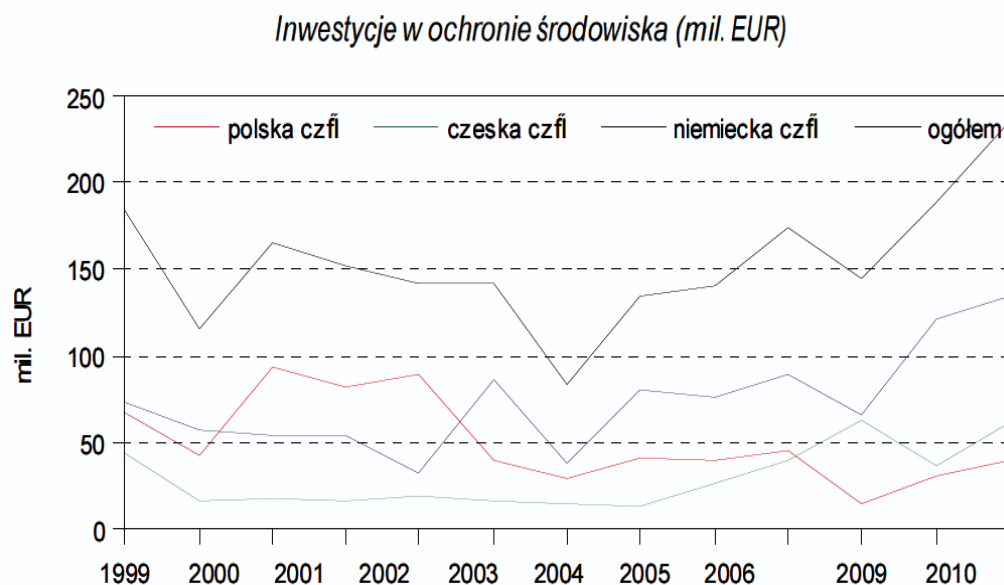
Wykres 4. Tereny leśne w euroregionie Nysa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS o/Wrocławiu, <http://wroclaw.stat.gov.pl>

Największym problem występującym na terenie ERN jest jakość wody w Nysie Łużyckiej. Współpraca międzynarodowa przyniosła korzyści na tylko be wróciło życie do rzeki. Jednak ciągle powraca problem z oczyszczaniem ścieków- nie spełniają norm sanitarnych. Kolejnym problemem jest zachowanie autochtonicznego ekosystemu. Przez niedoczyszczanie ścieków występuje wzdłuż koryta inwazyjne gatunki roślin. Rozprzestrzenianie się neofitów stanowi duże zagrożenie dla obszarów chronionych Natura 2000, oraz stanowi wyzwanie dla ramowej dyrektywy wodnej.

Euroregion Neisse-Nisa-Nysa rozwija się dzięki współpracy transgranicznej. Można to zaobserwować analizując nakłady finansowe. Dane przedstawione powyżej pokazują, że największe nakłady finansowe na ochronę środowiska od 2003 roku

ponoszą Niemcy. Pomimo że występują wahania w całym okresie dofinansowania widać jednak ogólną tendencję wzrostową.

Wykres 5. Inwestycje w ochronę środowiska

Źródło: Strategia rozwoju Euroregionu Nysa 2014–2020, Poligrafia AD REM Działania priorytetowe na lata 2014–2020.

Głównym działaniem na rzecz poprawy środowiska naturalnego euroregionu Nysa jest współpraca w zakresie ochrony przyrody skupiając się głównie na dwóch zasadniczych działaniach:

I. Oczyszczaniu wody (program Czysta Nysa), która następnie musi spełniać oczekiwania rekreacyjne [11].

II. Poprawa kondycji lasów przez: edukację i podnoszenie kwalifikacji pracowników z dziedziny ekologii, zarządzanie terenami leśnymi i zrównoważenie wykorzystywania tych terenów oraz zawiązanie współpracy transgranicznej podczas klęsk przygranicznych [11].

Analiza przedmiotowego artykułu pozwala na sformułowanie następujących wniosków końcowych. Po pierwsze – system polityczny jest jednym z ważniejszych determinantów które kreują międzynarodową nie skrepowaną współpracę, która wyzwala kolejne inicjatywy. Po drugie – edukacja ekologiczna stwarza możliwość poszukiwania nowych rozwiązań w zakresie zażegnania u źródeł. Najważniejszym wnioskiem jest myśl zawarta w sentencji: NOT RES MALA OPTIMA – *dobrze jest, gdy się zna zło*.

Bibliografia:

1. S. Banaszek, D. Wilczyńska, Urząd Statystyczny we Wrocławiu; Euroregiony na granicach Polski 2007, Wrocław, 2007.
2. J. Gwizdała, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 855 Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenie nr 74, t. 2, Euroregiony jako forma współpracy transgranicznej w Europie; 2015.
3. Uniwersytet Rzeszowski, <https://www.ur.edu.pl/file/6542/08-Jastrzebska.pdf> (dostęp: 01.05.2017).
4. Europejska Konwencja Ramowa o Współpracy transgranicznej między Wspólnotami i Władzami Terytorialnymi (Dz.U. 1993 nr 61 poz. 287), Madryt, 1980.
5. M. Bałtowski, Regiony, euroregiony, rozwój regionalny t. 4, Euroregion Bug, Lublin; 1996.
6. K. Starzyk; Gospodarcze sąsiedztwo Polski, w warunkach transformacji, integracji z Unią Europejską, globalizacji, Wydawnictwo Naukowe Semper, Warszawa, 2005.
7. Europejska Karta Samorządu Terytorialnego (Dz.U. 1994 nr 124 poz. 607), Strasburg, 1985.
8. R. Koszyk-Białobrzaska, R. Kisiel, Euroregionalna współpraca i integracja na przykładzie euroregionu Bałtyk, UWM, Olsztyn, 2008.
9. Euroregion Karpacki, iso.karpacki.pl/pliki/eksr200804124345.doc (dostęp: 03.05.2017).
10. Rocznik Euroregionu Nysa 2011, Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Wrocław–Liberec–Kamentz, 2011.
11. Strategia rozwoju Euroregionu Nysa 2014–2020, Poligrafia AD REM.